

Ο ΜΗΝΑΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΑΣΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου
Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Οι πρόσφυγες, προερχόμενοι από διάφορα σημεία της μικρασιατικής κυρίως γης, όπου είχε επίσης σημειωθεί επίδοση στην κεραμική, δηλαδή από την Κιουτάχεια, κέντρο με μακρόχρονη παράδοση από τον 17ο αι., και από την Προύσα (Bursa) και την περιοχή του Ικονίου (Κορυα), εγκαθίστανται στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Ανάμεσά τους ο σπουδαίος κεραμίστας (πρώτο βιοποριστικό επάγγελμά του ωστόσο υπήρξε εκείνο του λιθοξόου) Μηνάς Αβραμίδης (1877-1954), καταγόμενος από την Κιουτάχεια, ο “κατ’εξοχήν” απόγονος των μεγάλων κεραμοπλαστών του Ιζνικ και της Κιουτάχειας. Το 1922 θα φθάσει στη Θεσσαλονίκη και από εκεί θα κατέβει στην Αθήνα, όπου, το 1923, θα προσληφθεί ως αρχιτεχνίτης στην νεοφαληρική Κιουτάχεια (με γιώτα ι), της οποίας θα οργανώσει την παραγωγή. Μετά από δύο χρόνια σκληρής εργασίας, απογοητευμένος από την πενιχρή αμοιβή, θα αποχωρήσει και θα σταθμεύσει για λίγο στη Φλώρινα: σημάδι τού περασμάτος του από εκεί η ζωφόρος με τις επισμαλτωμένες πλάκες του κτηρίου της Εθνικής Τράπεζας. Το 1926 τον βρίσκουμε εγκατεστημένο στη Θεσσαλονίκη, όπου θα κτίσει με τα χέρια του, δίπλα σε ένα ρέμα στο συνοικισμό Χαριλάου, το ταπεινό του σπίτι που θα στεγάσει την συνεχώς αυξανόμενη οικογένειά, μαζί και το εργαστήρι. Στο χώρο αυτό, για να επιβιώσει, θα δημιουργεί συνεχώς, ως το τέλος, “τρέχοντα” αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Ωστόσο φαίνεται πως η χαρά και το πάθος της ζωής του, και συγχρόνως η παραμυθία του για τις καθημερινές δοκιμασίες (φτώχεια, άδικη δίωξη για αναπαραγωγή “βυζαντινών”, ένα από τα οποία πουλήθηκε το 1929 από αρχαιοκάπηλο και δημοσιεύτηκε ως γνήσιο από τον Talbot Rice στο έργο *Byzantine Glazed Pottery*, Oxford 1930, 115, πίν. XXb, θάνατοι αγαπημένων προσώπων) υπήρξαν και τα κατάκοσμα κεραμικά, τα οποία δούλεψε ασταμάτητα με γνώμονα πάντοτε την ποιότητα, την άψογη τεχνική και τις εκτυφλωτικές –ιδιαίτερα στα “ισλαμικά” του– χρωματικές προσθήκες.

Συλλογή Τάσου Μεγαλόπουλου

Η Συλλογή Μεγαλόπουλου περιλαμβάνει ένα σημαντικό πυρήνα του έργου του Αβραμίδη, άγνωστον ως τώρα στην επιστημονική έρευνα. Η ενότητα, που εκπροσωπεί όχι μόνο διαφορετικές χρονολογικές φάσεις της δουλειάς του (πρβλ. το πρώιμο έργο από την φαληρική Κιουτάχεια, εκ. 3) αλλά και διαφορετικές πηγές έμπνευσης, χαρακτηρίζεται από άψογη ποιότητα εκτέλεσης. Πιθανότατα πρόκειται για “αγαπημένα” έργα, τα οποία ο Μηνάς δεν αποχωρίστηκε μέχρι την οριστική δική του αναχώρηση (η συλλογή περιλαμβάνει αντικείμε-

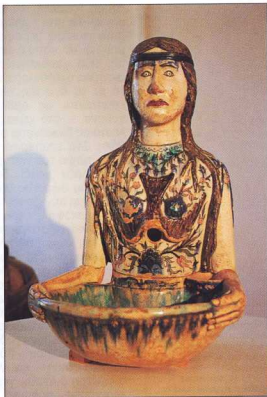
να που είχαν παραμείνει στο εργαστήριο μετά το θάνατό του).

Έργα με ισλαμικούς προσανατολισμούς

Περίοπα έργα

α. Ανθρωπόμορφη κρήνη: 1926-1927* σωζ* ύ 67 εκ., πλ 40 εκ. Διάκοσμος γραπτός: χρώματα: πρασινογάλαιο, μπλε κοραλλί, κόκκινο κοραλλί, πράσινο φασκομηλιάς, λευκό, υπόλευκο. Ανθικά του ισλαμικού λεξιλογίου απλώνονται στον κήμπο του ενδύματος: ανάγλυφο ποίλι στη βάση του στύβου: στη βάση της κεφαλής του, σπή ραής του νερού. (Συλλογή Μεγαλόπουλου. Στο εξής: Συλλ. Μεγ.)

Η γυναικεία μορφή (στην υπάρχουσα κατά-

1. Μηνά Αβραμίδη. Ανθρωπόμορφη κρήνη: 1926-1927* σωζ ύ 67 πλ 40. Διάκοσμος γραπτός: πρασινογάλαιο, μπλε κοραλλί, κόκκινο κοραλλί, πράσινο φασκομηλιάς, λευκό, υπόλευκο. Ανθικά του ισλαμικού λεξιλογίου απλώνονται στον κήμπο του ενδύματος: ανάγλυφο ποίλι στη βάση του στύβου: στη βάση της κεφαλής του, σπή ραής του νερού. (Συλλογή Μεγαλόπουλου. Στο εξής: Συλλ. Μεγ.)

σταση "σπαστή" σε δύο κομμάτια) σώζεται τμηματικά (λείπουν το κάτω μέρος του κορμού και τα κάτω άκρα). Η κόρη, που χαρακτηρίζεται από ακινησία σχεδόν ιερατική, κρατά με τα δύο της χέρια, που κάμπτονται σε ορθή γωνία, γούρνα – στο χείλος της τελευταίας διακρίνεται οσπουνόθηκη. Στο εσωτερικό και στο πάνω τμήμα του νιπτήρα πραγματοποιήθηκε "νερά". Τα γυνιά μέρη του σώματος υπόλευκα² το ένδυμα σύγχρονο, "αστικό", με λαμκόκοψη – όπου ανάγλυφες κόκκινες σταγόνες ύρους Ιζνικ και κυματιστό πλαίσιο –, στερεώνεται στο ύψος των ώμων με στρογγυλά κουμπιά, αφήνοντας γυνιά τα πάνω άκρα: ωστόσο στον λευκό κάμπο του ενδύματος, κάτω από εκτυφλωτική γκλαζούρα, προβάλλονται μεγάλοι ρόδακες σε χρώμα κοβαλτίου – δύο δηλώνουν τα στήθη – και κλαδιά σε συμμετρική διάταξη, γεμάτα μικρότερους ρόδακες, υάκινθους, κόκκινες τουλίπες, πράσινα φύλλα: πρόκειται για γυνώστα "γράμματα" της ισλαμικής κεραμικής, στην οποία ο ίδιος

ο τεχνίτης είχε θητεύσει μέσα από το εργαστήρι του της μικρασιατικής Κιουτάχειας, και αργότερα από την έντονη δραστηριότητά του στη φαληρική (Νεο)Κιουτάχεια, όπου γινόταν συστηματική αναπαραγωγή θεμάτων Ιζνικ (πρβλ. τις ζωφοροειδείς συνθέσεις της Βουλής των Ελλήνων) και Κιουτάχειας, με οδηγό αυθεντικά εισαγμένα δείγματα. Στο ύψος του στήθους ανάγλυφο, σκουρόχρωμο καφετί πουλί, με ανοιχτές φτερούγες και κίνηση προς τα κάτω, φέρει, στη θέση της κεφαλής, κεντρική σπη, από την οποία το νερό χυνόταν στη γαλαζοπράσινη γούρνα. Το πρόσωπο της γυναίκας, παστωμένο με υπόλευκο χρωματικό υλικό, σε θέση αυστηρά μετωπική, με καλογραμμένα σφιχτά κόκκινα χείλη, φρύδια παχιά βαμμένα μαύρα, μάτια με έντονο μαύρο περιγράμμα, εσωτερικούς μαύρους κύκλους και κόρη γουβωτή, φέρνει στο νοση έοντα βαμμένες μάσκες του παραδοσιακού θεάτρου της Κίνας. Τα μαλλιά σε καφέ σκούρο, μακριά και με χωρίστρα στη μέση, πέφτουν μονοκόμματα προς τα πίσω, ενώ μπροστά σχηματίζουν λεπτούς πλοκάμους μοιρασμένους ελατάριστερά. Το τριχωτό μέρος της κεφαλής συγκρατεί πλατιά κορδέλα σε χρώμα μπλε κοβαλτίου, που περνώντας από το μέτωπο σχηματίζει "στεφάνη". Στο περίοπο αυτό κεραμικό γλυπτό ο υπερισχύων κατακόρυφος άξονας (κεφαλή/σώμα) εξισορροπείται από τον οριζόντιο (γούρνα).

Το έργο, προορισμένο να λειτουργήσει ως κρήνη με εσωτερικό αγωγή υδροδότησης, εκτελέστηκε άλλες τρεις φορές: δύο παρόμοια "αντίτυπα", με μικροπαραλλαγές στον ζωγραφικό διάκοσμο και σε ενδυματολογικές λεπτομέρειες, ανήκουν στις συλλογές του Λ.Ε.Μ.Μ. (Λαογραφικού και Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη), ύ 1,34 (αρ. 88.15.1 και 88.15.2), ενώ

ένα τρίτο στη συλλογή του Μ.Ε.Λ.Τ. (Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Αθήνα, δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου), ύ 1,40.

Από τα υπόλοιπα σωζόμενα παραδείγματα μπορούμε άνετα να υποθέσουμε ότι στο ελλείπον κάτω τμήμα της συλλογής Μεγαλόπουλου, το φέρεμα, κοντό, μόλις που κάλυπτε τα γόνατα: το δεξί πόδι πατούσε σε κυκλική βάση, ενώ το ανασκαμμένο αριστερό στο κεφαλί καθιστού λιονταριού ("μοντέρνα" παραλλαγή μιας Μικρασιάτικας πόντιας θηρών). Ένα δεύτερο λιοντάρι, καθιστό, αποδίδονταν σε αντίθετη φορά: ανάμεσα στα δύο ζώα υπήρχε μικρή γυναικεία μορφή που κάλυπτε τη γυνμία της με τα μακριά ξέπλεκα μαλλιά της και βρισκόταν σε εναγκαλισμό με μια δεύτερη, Παρόμοιες γυνικές μορφές, σημάδια επιρροών από καινούργιους γι' αυτόν πολιτισμούς, ο Μηνάς θα χρησιμοποιήσει και στον Άτλαντα (βλ. πιο κάτω).

β. Σεντριβάνι με βάση μορφή Άτλαντα: 1926-1928: ύ 53 δβ 40. Διάκοσμος γραπτός: χρώμα πικρούζ, όλες οι αποχρώσεις του μπλε, από ουρανό μέχρι λουλακί (indigo), λευκό, μαύρο, υπόλευκο. Το έργο είναι σπαστό σε δύο κομμάτια (Συλλ. Μει., εικ. 2).

Σε κυκλική βάση ο Άτλας, γυνικός, αποδίδεται καθιστός, με το αριστερό πόδι να φέρει μπροστά με κάμψη σε ορθή γωνία και το δεξί συμμένο προς τα πίσω. Στο πίσω μέρος του σώματός του σχηματίζεται

2. Μηνά Αβραμίδη, Κυκλικό σεντριβάνι αποκουμμένο σε σφαίρα που σκάνει στους ύρους του Άτλαντα (λεπτομέρεια): 1926-1928 ύ 53 δβ 40. Διάκοσμος γραπτός: πικρούζ, όλες οι αποχρώσεις του μπλε, από ουρανό μέχρι λουλακί (indigo), λευκό, μαύρο, υπόλευκο. Ο Άτλας κινώνεται από μικρές μορφές που κινούνται περπατικά. (Συλλ. Μει.)

* Συναπογραφίες:

σωζ ύ = σωζόμενο ύψος.
πλ = πλάτος.
δ = διάμετρος.
δβ = διάμετρος βάσης.
δστ = διάμετρος στοίμιου.

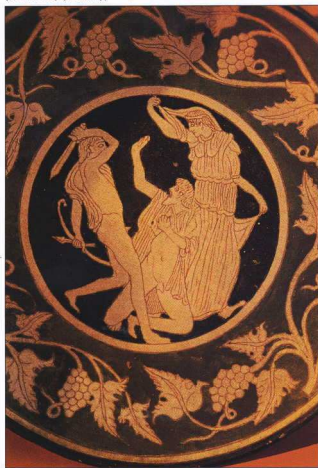

7. Μηνή Αβραμιδίη, πινάκιο 1950-1954. Διάκοσμος γραπτός: μαύρο, τέρρα σκούρα. Ο Αβραμιδής αποδίδει με μικροπαρਾਲλαγές το θέμα της μελανόμορφης Λακωνικής κύλικας του Αρκεσιλάου, πρώτο μισό του 6ου αι. π. Χ. Από το Vulci, Παρίσι, Bibliothèque Nationale. (Συλλ. Μεγ.)

8. Μηνή Αβραμιδίη, πινάκιο 1950-1954 (κεττομέρεια) δ 25,5. Διάκοσμος γραπτός: μαύρο, κεραμίδι, πράσινο τσαγαλί. Ο μύθος του Απόλλωνος, του Τιτυού και της Λητούς, με πρότυπο την ερυθρόμορφη κύλικα του ζωγράφου της Πενθεσλίας (460-450 π.Χ.). (Συλλ. Μεγ.)

ματα: λευκό, πράσινο φασκομηλιάς, ουρανό, μπλε κοβαλιτίου, κόκκινο ντοματί (Συλλ. Μεγ., εικ. 4).

Κινούμενος ανθικός διάκοσμος, αποτελούμενος από ρόδα, τουλίπες, μπουμπουκία, φυλλοφόρα κλαδιά, βλασταίνει από το σώμα ενός μακρόσυρτου, ήρεμα κινούμενου φύλλου saz'. Στη μορφοτύρα ο παλαίος τυπικός διάκοσμος Ιznik έχει μετασηματιστεί σε μια προσωπική επιλο-

γή, που ωστόσο έλκει την καταγωγή της από το απύθευτο μικρασιατικό παρελθόν. Στίγμα προσωπικό, εξάλλου, μπορεί να θεωρηθεί και η γαλάζια καρδιά που αποτελεί το κέντρο του "ρόδου", δεξιά του περσικού καταγωγής saz.

Έργα εμπνευσμένα από την αρχαία ελληνική μυθολογία και Τέχνη

Πινάκια

α. Πινάκιο δ 30,5: 1950-1954. Διάκοσμος γραπτός: χρώματα: τρκουάζ, μπλε κοβαλιτίου, καφέ, κίτρινο, λευκό, υπόλευκο (Συλλ. Μεγ., εικ. 5).

Οι δύο πρωταγωνιστικές μορφές (Περσεία-Ανδρομέδα) μοιράζονται συμμετρικά, ενώ στο κέντρο της σύνθεσης προβάλλεται ο δράκοντας με κεφαλή αγριόχοιρου(!) και οφιοειδές σώμα, καλυμμένο από πυκνές φολίδες, που κουλουριάζεται απολήγοντας σε θυσανική ουρά. Ο Περσέας, με φτερωτά πόδια, γυμνός, με τον χιτώνα στηρημένο στον δεξί ώμο, με κίνηση σχεδόν χρορευτική, τείνει το αριστερό χέρι προς την Ανδρομέδα, ενώ με το δεξί, που φέρεται προς τα πίσω και κάτω, κρατεί την κεφαλή της Μέδουσας. Η Ανδρομέδα αποδίδεται με τα κάτω άκρα γυμνά, να φορεί μπλε σκούρο αχειριδίωτο φόρεμα με μεγάλο υτεκολλά. Παρά το αρχαιοελληνικό θέμα, τα χρώματα –τρκουάζ, μπλε κοβαλιτίου– και τα επί μέρους διακοσμητικά της μορφοτύρας –επάληλλα μοτίβα "κουκουνάρας"– είναι έντονα δεμένα με το μικρασιατικό ρεπερτόριο που κουβαλάει μέσα του ο Αβραμιδής. Πινάκιο με παρόμοια σύνθεση ανήκει στις συλλογές του ΜΕΑΤ (δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου), αρ. 15420.

β. Πινάκιο δ 31': 1950-1954. Διάκοσμος γραπτός: χρώματα: σκουρογαλάζιο, μπλε, λαυλακί, τρκουάζ, λευκό, καφεκίτρινο (Συλλ. Μεγ., εικ. 6).

Γυμνή μορφή με σημάδια έντονης θηλυπρέπειας (πιθανότατα Διώνυσος), αποδίδεται νωχελικά εσπλωμένη πάνω σε γήινο εξάρμα. Η μορφή θωπεύει λοντάρι που απεικονίζεται στητό και με ορθωμένη ουρά. Παρά το θέμα, που εντά-

σεται στο πνεύμα της αρχαιοελληνικής παράδοσης, έντονες είναι και εδώ οι μικρασιατικές καταβολές του τεχνίτη στα χρώματα και τα θέματα της μορφοτύρας (πλοχμοειδή, καρδιοσχημά, επαναλαμβανόμενα ανθικά).

γ. Πινάκιο δ 25,5: 1950-1954. Διάκοσμος γραπτός: χρώματα: μαύρο, μπλε, τέρρα σκούρα (Συλλ. Μεγ., εικ. 7).

Καθιστή σκηπτοφόρος μορφή (ο Αρκεσίλαος, ίσως, ο βασιλεύς της Κύρηνες, περ. 568-550 π.Χ.) παρακολουθεί το ζύγισμα και τη μεταφορά προϊόντος μέσα σε οξυψύθμενος αμφορέας. Την τριζωνική διάταξη του πρωτότυπου (πρόκειται για την μελανόμορφη Λακωνική κύλικα, γνωστή ως του Αρκεσιλάου, που προέρχεται από το Vulci, πρώτο μισό του 6ου αιώνα π.Χ., Παρίσι, Bibliothèque Nationale) ο Αβραμιδής την επαναλαμβάνει με μικροπαρਾਲλαγές και παραλείψεις (οι τελευταίες αφορούν τις επιγραφές σε Λακωνικό αλφάβητο).

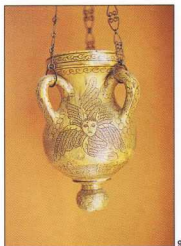
δ. Πινάκιο δ 25,5: 1950-1954. Διάκοσμος γραπτός: χρώματα: μαύρο, κεραμίδι, πράσινο τσαγαλί (Συλλ. Μεγ., εικ. 8).

Σε ολόμορφο κάμπο προβάλλεται, σε άμωση σχεδιαστική εκτέλεση θεικής ομορφιάς γυμνή ανδρική μορφή, με ψωμμένο το δεξί χέρι που κρατεί σπαθί. Στο αριστερό, που φέρεται προς τα κάτω, κρατεί τόξο. Δεξιά, πεπλοφόρος γυναικεία μορφή σε θέση "φυγής" στο κέντρο, πεομένη στα γόνατα, γενειοφόρος μορφή τείνει τα χέρια ικετευτικά. Πρόκειται για τον μύθο του Απόλλωνος, του Τιτυού και της Λητούς. Το θέμα του μύθου αυτού ο Αβραμιδής θα επαναλάβει με πρότυπο την ερυθρόμορφη κύλικα του ζωγράφου της Πενθεσλίας (460-450 π.Χ.): από το Vulci, σήμερα στο Μόναχο, Staatliche Antikensammlung (2689).

Η πλατιά μορφοτύρα με θέματα "βυζαντινά": τσαμπιά σταφύλια κρεμασμένα από κλημάτοβερνες γεμάτες αμπελόφυλλα που κινούνται ρυθμικά.

Έργα "βυζαντινά"

α. Καντήλι: ύ 20,5 διαμ 9,5. Διάκοσμος χαρακτός: χρώμα

κίτρινο (Συλλ. Μεγ., εικ. 9).

Στη σφαιρική κοιλιά, τρία από τα σύμβολα των ευαγγελιστών: εξαπτέρυγο χειρουβίμ, μύσχος και λιοντάρι, κυκλωμένα από φτερά. Στο λαίμο, παιχνίδια με σπείρες. Στη σφαιρική απόληξη, φολιδωτό κόσμημα. Εδώ ο Μηνάς ακολουθεί πιστά τη βυζαντινή τεχνική (sgraffito) καθώς και τις βυζαντινές χρωματικές επιλογές. Παρόμοια καντήλα ανήκει στο MEAT (δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου).

β. *Κούπα* (bowl): ύ 8,5 δβ 5,8. Διάκοσμος χαρακτός (sgraffito): χρώμα κίτρινο.

Πηνή απλώνεται κυκλικά στο τοίχωμα: το σώμα καλύπτεται από φολίδες· στο κεφάλι του λοφίου· η ουρά απολήγει σε μακρόστενα φτερά που σχηματίζουν ριπίδιο. Το πουλί στηρίζει με τα άκρα του φιδιού το οποίο ραμφίζει. Στο τοίχωμα βλαστόσπειρα· εφυσάλωμένο μέχρι τη βάση.

Πινάκια

α. *Πινάκιο βαθύ*: ύ 5,5 δβ 11 δστ 20. Διάκοσμος χαρακτός (sgraffito): χρώμα κίτρινο· πράσινες κηλίδες (Συλλ. Μεγ., εικ. 10).

Αίγαγρος σε ιπτάμενο καλασμό· κάτω από το ζώο φίδι κινείται κυματιστά· στον κάμπο ελικωτά και τετράγωνα με πρασινωπό περίγραμμα και χιαστό θέμα στο εσωτερικό. Στο εξωτερικό τοίχωμα βλαστόσπειρα.

β. *Πινάκιο δ* 25,5. Διάκοσμος εγχάρακτος και γραπτός· χρώματα: μαύρο, τέρρα σκούρα.

Μεγαλόσωμο πηνή στηρίζεται στο σώμα αιγάγρου που σφαδάζει· ο αετός δαγκώνει

φιδι κουλουριασμένο θανάσιμα γύρω από το σώμα του ζώου. Με ιδιαίτερη φροντίδα αποδίδονται το φολιδωτό σώμα του φιδιού, η πτιλόεσσα διαμόρφωση και τα μακρόστενα φτερά του αετού, το τριχωτό του σώματος στον αίγαγρο. Παρόμοιος θανάσιμος εναγκαλισμός θα επαναλάβει πολλές φορές ο Αβραμίδης, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της Θεσσαλονίκης (δείγματα στις συλλογές LEMM, MEAT [δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου], Τσέκου, Παράλη, Φωκιάδη, Βουτυρά).

γ. *Πινάκιο δ* 19,5. Διάκοσμος γραπτός και εγχάρακτος· χρώματα: πράσινο, γαλάζιο, μπλε, κόκκινο βυσσινί, λευκό.

Αετός με πολύχρωμο σώμα και ανοικτά φτερά στηρίζει το ένα πόδι πάνω σε μικρό λαγό, ενώ με το άλλο γραπώνει το σώμα φιδιού· το πουλί, με αναστηκωμένο το κεφάλι, έχει ήδη αιχμαλωτίσει το ερπετό, το οποίο δαγκώνει κάτω από το ύψος της κεφαλής. Αριστή η απόδοση του σώματος του φιδιού καθώς και του πτιλόεντος τμήματος του στήθους στον αετό.

δ. *Πινάκιο δ* 23. Διάκοσμος γραπτός και εγχάρακτος· χρώματα: πράσινο, μπλε, λαδοπράσινο.

Στον κάμπο, εσωτερικά, στο κέντρο και μέσα σε κύκλο, αντικριστά πουλιά σκαρφαλωμένα σε κλαδί· ολόγυρα, σε τέσσερις κύκλους που σχηματίζουν σταυρικό θέμα, σε κάμπο φολιδωτό, αντικριστά φτερωτά ζώα· στα ενδιάμεσα διάχωρα συνεχίζεται το φολιδωτό πλέγμα.

Θρησκευτική εικονογραφία

Πινάκια

α. *Πινάκιο δ* 18,5. Διάκοσμος γραπτός και εγχάρακτος· χρώματα: μαύρο, τέρρα σκούρα (Συλλ. Μεγ., εικ. 11).

Ο Άγιος Δημήτριος, έφιππος, με αναστηκωμένο το δεξί, λογχίζει τον Λαύιο, ο οποίος φέρει ρωμαϊκή στρατιωτική ομφαλή. Το άλογο αιωρείται οδέξια· οι επι μέρους λεπτομέρειες

9. Μηνά Αβραμίδη, καντήλα: ύ 20,5 δστ 9,5. Διάκοσμος χαρακτός (sgraffito): κίτρινο. Τρία από τα σύμβολα των ευαγγελιστών: χειρουβίμ, μύσχος και λιοντάρι, κυκλωμένα από φτερά· στη σφαιρική απόληξη φολιδωτό κόσμημα στο λαίμο σπείρες. (Συλλ. Μεγ.)

10. Μηνά Αβραμίδη, πινάκιο βαθύ· ύ 5,5 δβ 11 δστ 20. Διάκοσμος εγχάρακτος (sgraffito) και γραπτός· κίτρινο, πράσινες κηλίδες. Αίγαγρος σε ιπτάμενο καλασμό· κάτω από το ζώο φίδι κινείται κυματιστά· στον κάμπο ελικωτά και τετράγωνα με χιαστό θέμα στο εσωτερικό. (Συλλ. Μεγ.)

11. Μηνά Αβραμίδη, πινάκιο δ 18,5. Διάκοσμος εγχάρακτος (sgraffito) και γραπτός· μαύρο, τέρρα σκούρα. Ο Άγιος Δημήτριος, έφιππος, λογχίζει τον Λαύιο. (Συλλ. Μεγ.)

12. Μηνά Αβραμιδί, πινάκιο δ 26,5. Διάκοσμος εγχάρακτος (sgraffito) και γραπτός: μαύρο, τέρρα σκούρα. Απεικόνιση αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. (Συλλ. Μεγ.)

13. Μηνά Αβραμιδί, ανθοδοχείο με ευδιάκριτο στόμιο: ύ 12 δστ 9 δβ 6,5. Διάκοσμος γραπτός, εγχάρακτος: κίτρινο, καφέ/κανέλι στον καφέ, στίλνινο κόμπο φτερωτή λέαινα κάθεται στα πίσω άκρα. (Συλλ. Μεγ.)

εκτελεσμένες προσεκτικά.

β. Πινάκιο δ 26,5. Διάκοσμος γραπτός, εγχάρακτος: χρώματα: μαύρο, τέρρα σκούρα (Συλλ. Μεγ., εικ. 12).

Απεικόνιση αγίων Κωνσταντίνου (με αμφίσημη επισκοπική) και Ελένης εκατέρωθεν του Τιμίου Σταυρού. Οι μορφές ψηλόλιγνες. Το ίδιο θέμα, σε παραλλαγή, έχει εκτελεστεί ξανά ο κεραμιστάς σε άλλο πινάκιο, σήμερα στο ΜΕΑΤ (δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου), αρ. 14982.

Στην πλατιά μπορτούρα, καμπυλωτά θέματα γεμάτα φοιδές.

Ανθοδοχεία με ζωμόρφες παραστάσεις

α. Ανθοδοχείο κυλινδρικό ύ 12 δστ 8,5 δβ 8. Διάκοσμος γραπτός, εγχάρακτος: χρώματα: μαύρο, τέρρα ανοικτή.

Πάνω στον γυαλιστερό

μαύρο κάμπο, λιοντάρι με πλούσια χαίτη το κεφάλι του εκ του πλαιγίου ακολουθεί λέαινα με την κεφαλή κατ' ενώπιον κάτω από το στόμιο, σε ταϊνία, αλυσιδωτό πλέγμα πάνω από την κυκλική βάση και πάλι πλοχιμός.

β. Ανθοδοχείο με ευδιάκριτο στόμιο ύ 12 δστ 9 δβ 6,5. Διάκοσμος γραπτός, εγχάρακτος: χρώματα: κίτρινο, καφέ/κανέλι (Συλλ. Μεγ., εικ. 13).

Στον καφέ, στίλνινο κάμπο φτερωτή λέαινα κάθεται στα πίσω άκρα, ενώ στηρίζει τα μπροστινά: τα φτερά και η ουρά σε πορεία ανοδική: στο σώμα κυματιστές γραμμές: ακολουθούν φτερωτό λεοντόμορφο ζώο με σώμα συστρεφόμενο, και τριχωτό ζώο (αχρίσχοιρος;) σε θέση προσγειώσης, με τα μπροστινά του πόδια μόλις να ακουμπούν στο έδαφος: στο ευδιάκριτο στόμιο, μέσα σε γλωσσιστά πλαίσια, μικρές έλικες. Μεταξύ λαίμου και σώματος κρδίοσχημα. Στη βάση και στο λαμό, ταϊνία με μικρά τετράγωνα.

Στεφάνια

α. Στεφάνι δ 32. Διάκοσμος ανάγλυφος, επίθετος, γραπτός: χρώματα: λευκό, κίτρινο, καφέ-κόκκινο, πράσινο, μπλε.

Μαργαρίτες και ροδοκοιδή (ανά τρία στη σειρά), διακοπτόμενα από φύλλα, απλώνονται πάνω σε κυκλική βάση: το πίσω τοίχωμα κυλινδρικό.

α. Στεφάνι δ 26. Διάκοσμος επίθετος, ανάγλυφος, γραπτός: χρώματα: λευκό, πράσινο, κίτρινο, μπλε (Συλλ. Μεγ., εικ. 14).

Μικρά και μεγάλα πολύχρωμα λουλουδία αναπτύσσονται κυκλικά γύρω από ένα μεγάλο λευκό κρδίοσχημα.

Το διακοσμητικό ύφος των στεφανιών με τον ανάγλυφο διάκοσμο θυμίζει δύο πιτά της συλλογής του ΜΕΑΤ (δωρεά Βασ. Κυριαζόπουλου), αρ. 15023, 15637.

Σημείωση

1. saz = φύλλο μακρόστενο, μεγάλο σχετικό μεγέθους: περσικής προέλευσης.

Menas Avramidis in the Tassos Megalopoulos Collection

Katerina Zographou-Korre

Menas Avramidis (1877-1954), from Kioutacheia, is considered the descendant par excellence of the great potters of Iznik and Kioutacheia. In 1922 he arrives in Thessaloniki and later in Athens, where, in 1923, he is employed as chief craftsman in the firm "Kioutacheia". Two years later he sojourns in Florina and in 1926 he is settled in Thessaloniki, where he continues to create excellent objects of everyday use until his death.

Avramidis work in the Megalopoulos Collection, unknown until now to the scientific research, is of superb craftsmanship, represents various phases of the creator's oeuvre, like the early piece from "Kioutacheia", and exhibits his different sources of inspiration as well.

The collection comprises items that present a wide variety in use, shape and decoration: some have a distinct Islamic orientation or are decorated with a thematic repertoire based on ancient Greek mythology and art, some follow the Byzantine tradition in technique and style, others are embellished with a religious iconography, while the vases in the collection are adorned with incised and painted zoomorphic subjects.

14. Μηνά Αβραμιδί, στεφάνι: δ 26. Διάκοσμος επίθετος, ανάγλυφος, γραπτός: λευκό, πράσινο, κίτρινο, μπλε. (Συλλ. Μεγ.)

